

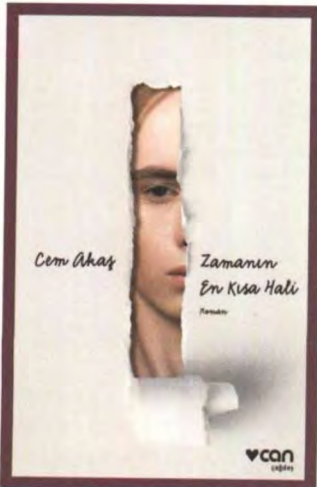
GÖKSU N. ÇAKIR

Cem Akaş'la Zamanın En Kısa Hali çevresinde

Zamanın En Kısa Hali'nde kahramanın hayatından kısa kesitler vererek anlatıyorsunuz. Kadın kahramanın gençliğini, okul yıllarını, ailesiyle ve kıızıyla olan ilişkilerini birleştirilmiş bir puzzle tablo gibi, bir bütün hâlinde görüyoruz. Böyle bir romanı yazmak nereden geldi aklınıza?

Belleğin nasıl çalıştığına kafa yoruyordum. Nasıl hatırlıyoruz, neleri hatırlayıp neleri unutuyoruz, anılar nasıl biçim değiştiriyor, bir şeyi hatırladığımızda peşinden alakasız başka şeyleri nasıl oluyor da hatırlıyoruz gibi soruların kendi belleğindeki karşılıklarını saptamaya çalışıyordum. Belleğin işleyişi gibi kurulmuş bir roman yazma fikri doğdu buradan – kronolojik/doğrusal ilerlemeyen bir roman, anıların karman çorman bir düzenden çıkıp geldiği, hikâyenin anlamını okurun ancak her şeyi okuduktan sonra yeniden kurarak bulabileceği bir roman.

Zamanın En Kısa Hali'nde karışık kişilikler olduğu gibi, karışık ilişkiler ve cinsel yaşama da rastlıyoruz. Diğer romanlarınızdan biraz daha farklı bir tarz söz konusu; bu farklı yönlerden bahseder misiniz?

Dediğim gibi, romana belleğin yapısına öykünerek başladım, biraz yazdıktan sonra bazı hikâye parçalarını bir kadının gözünden, bazılarınınsa bir erkeğin gözünden anlatıldığında daha etkili olduğunu gördüm, zaten bazı hikâyeler de ancak bir erkeğin ya da bir kadının başına gelebilecek hikâyelerdi. Ana karakterde tek bir cinsiyete bağlı kalırsam bu hikâyelerin önemli bir kısmını anlatamayacaktım. Bunun bir açmaz olmak zorunda olmadığını fark edince çok rahatladım – karakterim bir erkek olacaktı, bir kadın; bazen kadın mı erkek mi belli olmayacaktı. Yazar için kolay bir çözüm, bir kez gördükten sonra; okur için o kadar kolay olmadığını sonra anladım. Bir insan hakkında ilk bilmek istediğimiz şey kadın mı erkek mi olduğu; çok temel bir

kerteriz noktası bu. Romanda bu belirsiz ya da değişken olduğunda okurun pusulası şaşıyor, özellikle de roman bu konuda bir açıklama sunmayı kasıtlı olarak reddediyorsa. O zaman değişkenliği kabul etmek yerine bambaşka açıklamalar bulmaya çalışıyor, içinde değişkenlik olmayan. Gezegenlerin ve güneşin dünya çevresinde döndüğünü varsaydığınızda astronomik gözlemleri bu kabule uydurmaya çalışmak gibi bir şey.

Romanlarındaki Tanrı sorunsalının, *Zamanın En Kısa Hal'i*nde de karşımıza çıktığını görüyoruz. "Bütün dinlerin Tanrısı çok ciddiye alınıyor" cümlesinden yola çıkarsak, Tanrı'nın mizah anlayışı var mı gerçekten?

Tarih boyunca kurguladığımız Tanrı imgelerinde, basit mizaha rastlamak zor; ama bazı şeyleri "ağam bizimle eğlenir" demeden açıklamak da bana zor geliyor.

Bu kitabınızda "sanatta ahbap çavuş ilişkisinden" bahsediyorsunuz; bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek istesek?

Ben sanat dünyasının kıyısında yer alıyorum, içinde değil; sanatçı arkadaşlarım var, sanat profesyoneli arkadaşlarım var, bazen birlikte iş yaptığımız oluyor; bir de

okuduklarım ve kulağıma çalınanlar var. Bunlardan yola çıkarak çok sağlıklı ve keskin şeyler söyleyemem ama edebiyat dünyasından çok farklı mekanizmalar olduğunu sanmıyorum. İyi iş, iyi sanatçı eninde sonunda ortaya çıkıyor, hak ettiği görünürlüğe her zaman ulaşmasa bile; vasat işler hatta kötü işler çok popüler olabiliyor; ilişkiler burada da önemli; kişisel hırslar ve kıfayetsizlikler burada da belirleyici olabiliyor.

Romanda kahramanların renkli hayatları var, isimsiz kahramanların; iş alan-

ları, aileleri, sevgili ve aralarındaki ilişkiler. Tüm bunları bir araya getirdiğimizde, tıpkı gerçek bir insan gibi canlı kanlı bir hâl alarak ilginç karakterler çıkıyor ortaya. Bir kurguyu yaparken ya da kahramanı oluştururken nelere dikkat ediyorsunuz?

Bu dediklerinizi yapmaya! Yazmaya oturduğumda karakterlerim için çalışmış olurum elbette, nasıl insanlar olduklarına dair notlarım oluyor; yine de asıl iş, onları karşı karşıya getirdiğimde ya da bir duruma soktuğumda kendi tepkilerini vermelerini sağlamak oluyor. Kafamda o karakterle ilgili bir fikir var ama bakalım o başka bir şey mi yapmak ya da söylemek istiyor aslında? Karakteri yazarken öğrenmek diye bir şey var. Ya da hikâyenin gitmesini istediğim yerle hikâyenin gitmek istediği yer arasında fark doğabiliyor; ona izin vermek lazım.

Romanda “Dünya kardeşliği” diye bir dinin adı geçiyor. Nedir bu dünya kardeşliği?

Ben de çok bilmiyorum, bir ara dinlere ve özellikle de yeni dönem dinlerine merak salmıştım, o zamanlardan aklımda kalan bir şey.

Günlük hayatta yaşadığımız birçok şey beynimize kazınırken bir kısmı da çok kısa zamanda uçup gidiyor. Belleğimiz hangi anıları, nasıl saklar?

Bu sorunun tam yanıtını bilimsel olarak henüz bilmiyoruz. Hatırladığımızı sandığımız şeylerin beynimize sonradan işlendiği bile oluyor; başkalarının anılarını kendi anımız haline getirebiliyor bellek; unutturken de kademe kademe unutuyor gibiyiz, özellikle de epizodik anıları, yani olayları. Sadece “çok acayip” diyebilirim.

Kişinin ilgisi, duygusu hatırlamayı etkiler mi?

Mutlaka. Bir yandan daha uzun hatırlanmasını sağlayabiliyor ama öte yandan gerçekte olanla hatırlanan arasında fark olmasına da yol açabiliyor, gerçeklere şekil değiştirebiliyor yani. Tam tersine hiç hatırlanmamasını da sağlayabiliyor, bastırıyor. Aynı olayı yaşamış insanların yıllar sonra anılarını karşılaştırdıklarında çok farklı hikâyeler anlatmalarına ve birbirlerine şaşırmalarına yol açan da bu.

Daha çok çocukluğumuza dair hatırlayışlarımız var. Çocukluğumuz hayatımıza yön veren bir pusula görevini görüyor diyebilir miyiz?

Aslında bellek dinamik bir “depo”, zaman içinde değişiyor, yaş ilerledikçe daha eskiler yeniden canlanmaya başlayabiliyor, daha yakın zamandakiler flulaşabiliyor. Psikolojinin, psikanalizin temel kabullerinden biri 0-3 yaş aralığının çok belirleyici olduğu; ama bu dönemden neredeyse hiçbir şey hatırlamayız. Belki beynin fiziksel olarak çok büyüdüğü, sinirsel bağlantıların yeni yeni kurulduğu bir dönem olduğu için böyledir; belki o dönemde daha kendimizin bir birey olarak farkında olmadığımız için böyledir, belki ikisi aslında aynı şeydir.

Romana baktığımızda bir ressamla resim bilgisi karşılıyor bizi, resim yapıyor musunuz?

Resimle ilgileniyorum diyelim.

